

Geeft Denemarken het voorbeeld?

Op 22 maart nam het Deense parlement met 96 procent van de stemmen een energie- en klimaatbeleid aan waarvan in Nederland alleen gedroomd kan worden. Het klimaatdoel voor 2020 werd aangescherpt tot -34 procent ten opzichte van 1990, het doel voor hernieuwbare energie werd verhoogd van 30 naar 35 procent, terwijl ook werd afgesproken dat het energieverbruik in 2020 12 procent lager moet zijn dan in 2006. Zowel milieubeweging als bedrijfsleven waren enthousiast. De Denen zien zich op weg naar een geheel duurzame en efficiënte energievoorziening in 2050, waarbij zowel nieuwe als bestaande bedrijven van groene groei gaan profiteren. Kunnen we hier iets van leren of is het luchtftietserij?

Door
Pieter Boot

Denemarken heeft tot voor kort niet zoveel beter gepresteerd dan Nederland. Hoewel men het imago van windenergieland koestert, is dat maar de halve waarheid. Het aan-

deel kolen in de energievoorziening is veel hoger dan bij ons (25 tegen 10 procent, met in beide landen ook nieuwe centrales), het aandeel olie is gelijk (35 procent), wij gebruiken meer gas (45 tegen 25 procent), de Denen meer biomassa en afval (20 tegen 10 procent) en inderdaad hebben ze 5 procent wind. Het aandeel hernieuwbare energie is er groter dan bij ons, maar dat komt vooral door biomassa die ook in grote mate uit eigen land komt. Verder zijn de Denen erg trots op hun gedaalde energieverbruik. Sinds 1995 is hier in absolute termen geen groei meer. Dat was ook een formeel en serieus beleidsdoel. Het is ten dele wel gehaald door een iets lagere economische groei dan in Nederland. Ook is over de periode 1990-2008 de geschatte jaarlijkse energie efficiëntcyverbetering er lager dan bij ons.

Doordacht

Tot zover enkele kanttekeningen. Toch doen de Denen iets heel interessants. Sinds een jaar of tien werken ze met langetermijnvisies voor klimaat, energie en economie, waarin de groene groei letterlijk centraal staat: kansen voor het bedrijfsleven, heldere beleidskaders, met betrokkenheid van alle partijen. Op basis van doordachte externe adviezen wordt gestreefd naar een aanpak

die politiek breed gedragen wordt. Verkiezingen leiden dan tot kleine wijzigingen of aanscherpingen, zoals ook nu weer het geval was. Inhoudelijk valt dan het volgende op.

Beleid

Eerst de cruciale rol van de belastingen. Het fiscale stelsel wordt op doordachte wijze bij de vergroening ingezet. Kleinverbruikers betalen een hoge energiebelasting (56 procent op elektriciteit, tegen 19 procent bij ons), waarbij internationaal concurrerende bedrijven worden ontzien als ze aan hun besparingsdoelen voldoen. Dat geeft ook ruimte voor vrijstellingen voor bijvoorbeeld biomassa in stadsverwarming. Het tweede is de belangrijke rol van lokale overheden in vormgeving en uitvoering van het beleid, vooral door lokale warmtenetten. Deze draaien nu op kolen en gas, dat door belastingvoordelen, subsidies en regelgeving wordt gewijzigd in biomassa. Ook de handhaving van het beleid bij bijvoorbeeld renovaties krijgt veel aandacht. Ten derde inderdaad de onvoorwaardelijke keuze voor windenergie. In 2020 moet het aandeel in de elektriciteitsvoorziening 50 procent zijn. Dat gebeurt door een gestadige voortgang van offshore windparken en vervanging van kleine door grote

windturbines op land. Omwonenden hebben het wettelijke recht mede-eigenaar te worden, waarde-daling van onroerend goed wordt deels vergoed. Dat kost wel wat, maar de kosten worden omgeslagen over de kleinverbruikers.

Technologische aanpak

Ten vierde begonnen de Denen al eerder met een technologie aanpak die op onze Topsectoren lijkt, maar ging dat samen met een uitbreiding van het RD&D budget in plaats van een bezuiniging. Dit is ook hard nodig om de afkalvende positie van bedrijven als de windturbinefabrikant Vestas te verster-

ken. Een laatste punt is de grotere mate van samenwerking die kenmerkend in Denemarken mogelijk is. In de jaren '90 slaagde men er wel in een groot Deens energiebedrijf te vormen, waar de Nederlandse merendeels in buitenlandse handen kwamen. DONG heeft zich vervolgens vol achter de officiële ambities geschaard. De Denen hebben het hier ook makkelijker dan wij. De energie-intensiteit is er 60 procent lager, dus de positie van gevestigde bedrijven in chemie of staal weegt minder zwaar. Het aandeel 'groene export' is al veel hoger en daarmee de steun voor de beleidsaanpak. Uit de Euroba-

rometer spreekt ook een grotere gevoelde urgentie bij de bevolking voor aanpak van klimaatverandering dan in Nederland.

Maar toch: de Denen laten zien dat energietransitie niet alleen technisch, maar ook politiek mogelijk is. Ze zullen vast nog veel obstakels tegenkomen, maar laten we leren van hun ervaring. Ze zijn volgens een recente graadmeter de gelukkigste mensen ter wereld, wij komen op nummer 4. Dat biedt perspectief.

Pieter Boot is verbonden aan het Planbureau voor de Leefomgeving. ■

